

VASTAVIRTAAN

Näkökulmia
porilaiseen vaihtoehto-
rockiin 1970-1980-luvuilla

KUSTANTAMO
HELMIVYÖ

MONO

A

YKL-78

© 2024

JURI NUMMELIN

KUSTANTAMO HELMIVYÖ

Vastavirtaan

Juri Nummelin

Vastavirtaan

Näkökulmia porilaiseen vaihtoehtorockiin 1970–1980-luvuilla

Kustantamo Helmivyö
Turku 2024

Juri Nummelin: *Vastavirtaan*

ISBN: 978-952-7469-55-2

Kirjapaino: Libri Plureos GmbH, Hampuri, Saksa

Sisällysluettelo

- 7 Lukijalle
- 9 Porin kaupunki rockin kasvualustana
- 15 Porilaisen rockin varhaisvaiheita
- 18 Punk elää!
 - 20 Porin Pelmu
 - 29 Annankadun valtaus
 - 33 Suistomaan soittopäivät
 - 39 Axel-seuran provokaatiot
- 42 Muutamia porilaisia bändejä
 - 42 Betonisiltojen Alle
 - 48 Lasten Ristiretki
 - 54 Hevonen Jammaa ja Löysät Ritarit
- 60 Hardcorepunkin aikakausi
 - 67 Postpunkin gootit ja mustahuulet
- 74 Auttamaton pehmoulu eli Dingon ja muun Pori-rockin vastaanotto
 - 82 Iskelmiä ja avantgardea: Tero Vaara ja Mamba
- 85 Mambopunkia ja krautrock-jumitusta eli 1980-luvun lopun krapulasta uuteen kukoistukseen
- 88 Norsupullostas Immanuel Kantiin eli omaelämäkerrallinen muistelu Porista 1980-luvulla
- 99 Lähteitä
- 104 Henkilöhakemisto

Lukijalle

Porin kaupunki on vain harvoin ollut tunnettu kulttuuristaan. Lähes jokainen suomalainen tietää, että Porissa järjestetään jazz-festivaali ja lähes jokainen tietää Dingon ja Yön, jotka olivat alun perin porilaisia bändejä. Ai, onko Porissa tehty jotain muutakin?

Tämä kirja yrittää osaltaan todistaa, että Porissa on ollut yksi maanlaajuisesti tärkeimpiä underground-musiikin keskittymiä, joka on toiminut melkein keskeytyksettä 1970-luvun lopusta saakka. Katkoksia ja hiljaisempia kausia on tietysti ollut, mutta porilaisuuteen olennaisesti kuuluva jääräpäisyys on pitänyt ilmiötä elossa. Kirja keskittyy 1970- ja 1980-lukuihin, mutta se alkaa aiemmasta ajasta ja sen kuvaamat asiat heijastuvat pitkälle 1990- ja 2000-luvuille. Yhtenä siltana toimii kirjoittamani omaelämäkerrallinen teksti 1980-luvun lopun tilanteesta niin kuin sen itse koin.

Kirja on olosuhteiden pakosta sattumanvarainen ja fragmentaarinenkin kooste erilaisista teksteistä: osa on esseemäisempiä pohdintoja Porin kaupungin roolista vaihtoehtoisen musiikin estäjänä tai mahdollistajana, osa on haastatteluita, osa on erilaisten lähteiden perusteella tehtyjä historiatkatsauksia. Tämä johtuu suurelta osin siitä, että kirjaan vuonna 2020 saatu yksi apuraha oli aivan liian pieni eikä sitä varten saanut enää toista (tai kolmatta tai neljättä) apurahaa, joten totesin asiaa pitkään pähkäiltyäni, että on parempi julkaista keskeneräinen kirja kuin jättää se kokonaan tekemättä ja palauttaa apurahat.

Toisin sanoen tästä kirjasta ei saa kokonaista kuvaa porilaisen vaihtoehtorockin historiasta. Jos

sinua tai kaveriasi ei ole haastateltu tai edes mainita, tiedän puutteen hyvin itsekin. Tiedostan paremmin kuin kukaan, että kirja on tällaisenaan vain haamu siitä, mitä se olisi voinut olla. On myöhempien historioitsijoiden tehtävä täydentää puuttuvat kohdat – toivottavasti kirjastani on silloin edes jonkin verran apua. Sinänsä on outoa, että porilaisesta rockmusiikista ei ole aiemmin-kaan tehty kunnollista historiateosta, vaikka vastaavat kirjat on tehty ainakin Turusta, Raumasta, Salosta ja Hämeenlinnasta, ja Oulunkin rockhistoriaa on tallennettu Pohjois-Pohjanmaan koelmiin. Jyväskylän punkskenestä on tunnin mittainen dokumentti *Jyväskylän meininki* (2016), ja vastaava on tehty Kouvolasta. Dingosta puuhattiin perusteellista kirjaa vuoden 2019 paikkeilla, mutta se ei lopulta ilmestynyt. Satakunnan museon vuonna 2023 kokoama näyttely Suistomaan soittopäivistä oli hyvä avaus, mutta näyttelyn materiaalit eivät ole enää luettavissa museon sivuilla.

Kiitos joka tapauksessa Journalistisen kulttuurin edistämissäätiölle apurahasta! Kiitos myös Suomen tietokirjailijoille toiseen teokseen myönnetystä apurahasta, jota ilman en olisi pystynyt viimeistelemään tätä kirjaa.

Kiitos kuuluu myös niille, joiden kanssa olen eri aikoina kirjaprojektia viritellyt tai siitä puhunut: Tomi Nordlundille, Tero Alangolle ja Tommi Iivoselle (sekä Tommin kollegoille Rami Mähkälle ja Anna Peltomäelle). Kiitokset niin ikään Kulttuuriyhdistys Rapajöötin Una Harnettille, joka uskoi kirjaan edes hetken aikaa, samoin Satakunnan museon amanuenssille Timo Nordlundille. Kiitos Pasi Salmelle, että sain tutustua hänen Pelmusta tekemäänsä kandityöhön.

Kiitän tietenkin kaikkia niitä, jotka ovat vastanneet haastatteluihini, sekä perinteiseen tapaan Ville Hännistä keskusteluista ja henkisestä tuesta. Kiitän myös vaimoani Elina Teerijokea, joka on aina jaksanut kuunnella tuskastuneen kirjantekijän valituksia. Erityinen kiitos Simo Kuusiselle.

Pieni huomautus tekstistä: olen kirjoittanut bändien nimet niin että kaikki sanat kirjoitetaan isolla (”ja”-tyyppisiä täytesanoja lukuun ottamatta). Jotkut bändit ovat kirjoittaneet nimensä toisin, mutta olen halunnut olla tässä johdonmukainen.

Turussa elokuussa 2024

Juri Nummelin

Porin kaupunki rockin kasvualustana

Pori on Suomen kymmenenneksi suurin kaupunki, mikä ei yleensä näy siitä puhuttaessa. Kaupungin maine on ollut ahdasmielinen ja väkivaltainen. Monet tietävät Porin vain jääkiekko- ja tehdaskaupunkina, joka on ollut hädissään, kun raskaaseen teollisuuteen perustunut talous on yskinyt. Porilla on ollut kaikki edellytykset merkittävyyteen, mutta usein sen on nähty myös torjuneen kaikki mahdollisuudet. Kaupungissa ei pitkään ollut minkäänlaista korkeakouluopetusta, tutkimuksesta puhumattakaan, ja vasta Euroopan unioni on muuttanut tilannetta ja tuonut kaupunkiin oman yliopistokeskuksen. Samalla Porista on puuttunut laaja palveluihin perustuva elinkeinorakenne, mikä olisi pehmentänyt savupiipputeollisuuden saamia iskuja.

Vuonna 1558 perustettu Pori oli pitkään “suomenruotsalainen puukirkko- ja purjelaivakaupunki” (Janne Toivonen). Myöhemmin siitä tuli selkeästi duunarikaupunki. Toisen maailmansodan jälkeen se eli parasta vaihettaan ehkä 1970-luvun alkupuoliskolla, kun kaupungin tehtaat, kuten Rauma-Repola ja Sinebrychoff, laajensivat ja palkkasivat lisää väkeä. Kaupunkia rakennettiin kiivaasti ja Pori täyttyi uusista, ahtaasti tai sattumanvaraisesti rakennetuista lähiöistä, mutta silti kaupunkia vaivasi asuntopula. Kesällä 1972 viidenkymmenen asunnon vuokrataloon tuli 190 asukashakemusta. Porista tuli 1970-luvun myötä Suomen seitsemänneksi suurin kaupunki. Hyvää kautta saadaan kiittää siitä, että kaupunkiin avattiin maan ensimmäinen kävelykatu vuonna 1977 sekä laadukkaana pysytellyt modernin taiteen museo vuonna 1979. Niiden jonkinlaisena kääntöpuolena on punk-hengessä perustettu Porin elävän musiikin yhdistys, joka valtasi samana vuonna Antinkatu 5:ssä olleen talon itselleen keikkapaikaksi. Samassa hengessä otettiin käyttöön

pari vuotta myöhemmin Annankatu 6, joka on jäänyt tärkeäksi kulttuurikeskukseksi Poriin. Se on tosin usein toiminut ilman kaupungin tukea, ja onpa sitä pyritty purkamaan.

Kaikesta huolimatta kaupunki jäi kehityksen jalkoihin. Jo 1950-luvulta saakka haviteltua Satakunnan tai Porin lääniä ei koskaan saatu perustettua, ja valtion työpaikat jäivät syntymättä. Turku vei Turun ja Porin lääniin tulevat valtion rahat. Toimittaja Janne Toivonen on *Pori*-kirjassaan (2008) luetellut merkittävimmät tekijät kaupungin alamäessä: 1970-luvun kehitysaluepolitiikka ei suosinut kaupunkia ja esimerkiksi Outokummun terästehdas perustettiin Tornioon ja autotehdas Uuteenkaupunkiin, ja lisäksi kansainvälinen öljykriisi vähensi radikaalisti Mäntyluodon sataman kautta kulkevia kuljetuksia. Idän viennin aiheuttama pieni piikki vuosikymmenen lopulla ei paljon auttanut eikä se, että Porin Ässät voitti vuonna 1978 jääkiekon mestaruussarjan. Finlaysonin tehdas pohjoisrannassa paloi vuonna 1981, ja Janne Toivosen mukaan ”kutomon katto ja porilaisen puuvillateollisuuden tulevaisuus romahtivat”, varsinkin kun Finlayson siirsi kylmän rauhallisesti sinisen farkkukankaan tuotantonsa Forssaan. Työttömyys kasvoi ja korkeakoulun puute sai nuoret muuttamaan pois kaupungista. 1980-luvun loppuun tultaessa Porin maine takapajulana oli viimeistely. Tilanne paheni 1990-luvun laman aikana: kaupungin työttömyysprosentti oli vuonna 1993 26,2. Lamankaan jälkeen asiat eivät ole olleet häävisti: kun vuonna 2006 maahan tuli 390 000 uutta työpaikkaa, Poriin niistä saatiin 4 300. Samaan aikaan Taloustutkimuksen tekemän selvityksen mukaan Porin imago oli 15 suurimman kaupungin listalla kaikkein huonoin.

Miten tähän sitten sopii se, että Pori on vireä alakulttuurikaupunki? Ehkä nämä kaksi asiaa ovat aina saman kolikon kääntöpuolet: voisiko kaupungista, jolla menee koko ajan hyvin, tulla musiikkia, joka on samaan aikaan kokeellista, synkkää ja raskasta? Olisivatko Circle tai Deep Turtle voineet tulla Helsingistä? Eikö tunnetuimpien porilaisten bändien, niin sanottua Pori-rockia tehneiden Dingon ja Yön, soundiin kuulu oleellisena osana romanttinen epätoivo, tunne siitä, että elämän viimeiset hetket ovat koko ajan käsillä? Vain päähänpotkittujen kaupungista voi tulla niin teräksistä hardcorepunkia kuin Appendix. Kuten monissa eri bändeissä soittanut Yki Räikkälä sanoo: ”Pori lienee ollut vähän samanlainen kuin moni vaikka englantilainen tehdaspaikkakunta.

Porista on tullut muitakin bändejä kuin Dingo ja Yö. Juri Nummelinin *Vastavirtaan* esittelee porilaista punkia, postpunkia, hooceetä, goottimusaa, jazzvaikutteista taiderokkia ja improvisaatiota 1970- ja 1980-luvuilta.

Käsiteltäviä bändejä ovat muun muassa Appendix, Betonisiltojen Alle ja Lasten Ristiretki. Yhdessä pääosassa ovat Antinkatu 5:n ja Annankatu 6:n talonvaltaukset, ja teoksessa käydään myös läpi aikaansa edellä olleiden Suistomaan soittopäivien tarinaa.

Vastavirtaan tarjoilee tarjoilee myös katsauksen Dington, Yön ja muun Pori-rockin vastaanottoon lehdistössä 1980-luvulla. Kirjan päättää Nummelinin henkilökohtainen kuvaus uuden sukupolven murtautumisesta esiin 1980-luvun lopulla.

Vastavirtaan on ensimmäinen teos porilaisen vaihtoehtorockin historiasta.

**KUSTANTAMO
HELMIVYÖ**

Kannet: JT Lindroos

ISBN 978-952-7469-55-2

9 789527 469552